

Հովհաննես Թումանյան

Նեսոյի քարաքաղնիսը

Կիրակոսը մըսել էր, անկողին էր ընկել, տանջվում էր տաքության մեջ:
Հարևանները հիվանդի շուրջը հավաքված օդէն լիքը գրույց էին անում ու չիբուխ
քաշում:

— Տղե՛ք, սա որ քրտնի ոչ, բան չի դառնալ, եկեք սրան մի քարաքաղնիս
անենք,— ծխի միջից առաջարկեց Նեսո բիճեն:

— Հա, էդ խելքս կտրեց,— հավանություն տվեց մի ուրիշը:

— Դրան էլ ուրիշ ճար չկա,— ձեն տվին էս ու էն կողմից:

— Կիրակո՛ս . . .

— Հը՛՛:

— Ասում ենք՝ քարաքաղնիս անենք, ի՞նչ ես ասում:

— Վախում եմ . . . չդիմանամ . . .

— Տո՛, կդիմանաս, երեխա հո չե՛ս:

— Դե . . . դուք գիտեք . . . ձեզ . . . մատաղ:

— Ա՛ղջի, պղինձը ջուր լցրեք բերեք . մի փեշ էլ քար բերեք կրակն ավեր
տաքանան:

Պղինձը դրին կրակին, քարերն ածին կրակի մեջ ու նստոտեցին: Նեստ բիճեն սկսեց պատմել, թե քանի հոգի են ազատվել քարաբաղնիսով . Մատնանց Դանելը, Մաթոսանց Մինասը, Ծատուրանց Ստեփանը, Մաշկավորանց Միկոն, մինչև որ ջուրն եփ եկավ, քարերն էլ կարմրեցին:

— Դե, ժամանակն ա, վե՛ր կացեք:

— Տղե՛ք, վախում եմ . . . — կանչեց հիվանդը:

— Դու սո՛ւս կաց: Աղջի, մի երկու հաստ լեհեք բերեք, մի չորս ու հինգ ուժով տղեք էլ եկեք էստեղ: Շորերով փաթաթած եռման ջրով պղինձն ու հիվանդին դրին իրար հետ, կարմրած քարերը լցրին ջրի մեջ . քարերը թշագին, ամպի նման գոլորշին սկսեց բարձրանալ, շտապով վերմակները ծածկեցին ու չորս կողմից վրեն պինդ նստոտեցին:

— Վա՛յ, խեղդվեցի՛,— խուլ գոռում էր հիվանդը:

— Խեղդվիլ չես . . . տղեք, պինդ նստեցեք: Գլուխն ու ոտները ամուր պահեցեք:

Հիվանդը աղաղակում էր, օրհասական ջանքեր էր անում շարժվելու, բայց հինգ-վեց ածդահա տղամարդ վրեն նստած չէին թողնում:

— Ո՞ր ես գնում, — կանչում էին էս ու էն կողմից, վերևից սեղմում ու հռհռում:

— Հիմի թե չքրտնի՛:

Ու Նեստ բիճեն, հիվանդի վրեն նստած, չիբուխը բերանին շարունակում էր իր պատմությունը:

— Մի տարի էս մեր Աբգարն էլ էսպես մրսել էր: Ղանթափու ծաղիկ բերին, չայ շինեցին խմացրին, պրաշոկ բերին, ջուր արին, տվին իրան, քացախ քսեցին, բան չի դառավ:

Ասի՛ տղերք, բերեք ես դրան մի քարաբաղնիս անեն: Թե՛ դե դու գիտես: Բերի մի թեժ կրակ արի, Գարան տատի պռունգը կոտրած պղինձը ջուր լցրի վրեն դրի,

քար հավաքեցի ածի շեղջր: Չուրն եփ եկավ, քարը կարմրեց: Սա թե՛ վախում եմ:
Ախր նա էլ սրա նման մի լեղապատառ օքմին ա:

— Ադա, ընչի՞ ես ասում, Աբգարը հո սրտոտ մարդ ա:

— Վա՛յ, է՛, նրա սրտոտը որն ա: Մի աշունք ես մի արջի բուն գտա: Եկա ասի՛
Աբգար, արջի բուն եմ գտել, արի գնանք արջին բնիցը հանենք: Գնացինք: Ես մի
ձող վեր կալա էս արջի բունը խրխրթորեցի: Մին էլ հանկարծ էն անտեր արջը
դուրս եկավ ու ինձ կալավ: Աբգար, քոնագ հա քոնագ: Ո՞վ կտա Աբգար . մին էլ
տեսնեմ հրեն փախած գնում ա: Արջի ձեռիցը մի կերպով պրծա եկա տուն:
Ասում եմ՝ ադա, դու էս ի՞նչ արիր: Թե՛ եկա տուն, որ թվանք բերեմ: Սուտ:
Վախիցը փախավ: Էն էի ասում . հիմի սա կանգնել ա, թե՛ Նեստ ջան, վախում
եմ, ինձ քարաբաղնիս մի՛ անիլ:

Ականջ չի դրինք, բերինք կեծացած քարերն եփման ջուրը լցրինք ու հենց էնպես,
բուրը վեր ըլելով, սրա հետ կոխեցինք տեղի տակը. վա՛, մեռա հա, մեռա: Լսողն
ո՞վ ա: Վրեն նստոտեցինք: Ես եմ, էս մեր Ղուկասն ա, Փիլոն ա, Գաբոն ա,
Արութն ա: Հիմի սա տակիցը գոռում ա, ո՞նց ա գոռում . . . Էնքան գոռաց, մինչև
դինջացավ: Բաց արինք, տեսանք ջուր ա կտրել: Էն էր ու էն, լավացավ, տեղիցը
վեր կանգնեց ողջ, առողջ մարդ:

Նեստ բիձու պատմությունը որ վերջացավ, վեր կացան վերմակները ետ քաշեցին:
Գոլորշին օդեն բռնեց: Բայց Կիրակոսը . . .

Կի՛րակոս:

Ժաժ չի գալի:

Կի՛րակոս . . .

Պատասխան չի տալի:

Կիրակո՛ս, ձեն տվին, շարժեցին, քաշքշեցին: Կիրակոս չկա:

Ա՛յ տղա, էս ո՞նց էլավ, մոլորված արտասանեց Նեսոն: Մյուսները լուռ էին:

Վա՛յ, տունս քանդվե՛ց . . . ծղրտաց Կիրակոսի կինը: Իրար հրհրելով տղեքը
դուրս եկան կտուրը: Ու մինչդեռ ներքև Կիրակոսի կինը սուգ էր անում, կտերը
արևում նստոտած տղեքը պատմում էին, թե քանի-քանի հոգի են խեղդվել
քարաբաղնսից . շանքսանց շարոնը, Մելիքանց Վանեսը, Հախվերդոնց Աղեն,
Շինալանց Շամիրը . . . ո՞ր մինն ասես:

Տո՛, դե ճակատի գիր ա, էլի, հո նրանց էլ Նեսուն չի խեղդել:

Նեսուն լուռ, գլուխը կախ արած լսում էր ու չիբուխ էր քաշում: